



# Veiligheidsplan Nederlandse media

## **Inhoudsopgave**

Inleiding.....	2
Hoofdstuk 1: Praktische handleiding dreigingen.....	3
• Online	
• Werken in grote groepen / bepaalde wijken	
• Aanslag	
• Georganiseerde misdaad: concrete doodsbedreigingen	
• Georganiseerde misdaad: andere bedreigingen	
• Juridische procedures	
• Psychosociale hulp	
Hoofdstuk 2: Strafbaarheid en aangifte.....	9
• Wat is strafbaar	
• Aangifte doen	
<u>Bijlagen</u> .....	11
1. Uitleg verschillende dreigingen.....	12
2. Afschermen social media.....	17
3. Rapporteren online aanvallen.....	26
4. Checklist veiligheidsbeleid voor werkgevers.....	28
5. Buitenland.....	31
6. Reisformulier.....	37
7. Crisis Management Team.....	44

## Inleiding

Geweld en agressie tegen journalisten nemen toe. Bedreigingen komen steeds vaker voor. Het is een dreigend klimaat, zo schreef de nationale ombudsman en onderzoeker Marjolein Odekerken in hun gelijknamige rapport uit 2017. De dreigingen zijn divers. Online worden veel journalisten belaagd, bedreigd en gestalkt. Soms komen er duizenden reacties op één enkel bericht van een journalist. Er is online sprake van racisme tegen zwarte journalisten en seksisme tegen vrouwelijke journalisten. De georganiseerde misdaad bedreigt journalisten zo ernstig dat zij tijdelijk in *safehouses* moeten verblijven en voor langere tijd beveiligd worden. Gebouwen van uitgeverijen worden beschoten en/of zijn subject van andersoortige aanslagen. In bepaalde wijken van de grote steden worden journalisten bedreigd en belaagd. Filmen op sommige plekken is niet meer mogelijk zonder professionele beveiliging aan de zijde van de cameramensen. En of het nu bijvoorbeeld gaat om voetbalhooligans, Turkse Nederlanders die Erdogan steunen, groepjes Marokkaanse Nederlanders die journalisten belagen, groepjes autochtone raddraaiers, Nederlanders uit achterstandswijken die niet willen dat journalisten daar aanwezig zijn, extreem-linkse klimaatactivisten, Pegida, Antifa en pro-Palestina betogers: veel journalisten voelen zich onveilig als ze in de buurt van deze groepen hun werk moeten doen. Er zijn bedrijven die ellenlange juridische procedures starten tegen onderzoeksjournalisten om op die manier te proberen hen de mond te snoeren. In enkele grote steden verschijnen stickers met 'NOS = Fake News'. Er zijn journalisten die op verjaardagen of tijdens het uitgaan niet meer zeggen dat ze in de media werken uit angst voor negatieve reacties en heftige discussies. En dat is dan alleen nog maar in Nederland. In het buitenland zijn de dreigingen al vele jaren groot en worden die dreigingen ook in westerse landen groter.

*In dit stuk staat het woord werkgever gelijk aan opdrachtgever voor freelancers. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen werknemers in vaste dienst of freelancers met opdrachten. Het woord werknemer in dit stuk staat gelijk aan het woord freelancer. Daar waar freelancers geen opdrachtgever hebben zal PersVeilig zo veel als mogelijk ondersteuning verlenen.*

## Hoofdstuk 1: Praktische handleiding dreigingen

De soorten dreigingen zijn zeer divers. Online is een betrekkelijk nieuwe vorm die steeds meer toeneemt, waarbij het zelfs is voorgekomen dat organisaties (bv actiegroepen) legers trollen op journalisten afsturen. Uit onderzoek van de Internationale Federatie van Journalisten blijkt dat tweederde van de vrouwelijke journalisten te maken heeft met online aanvallen. Uit het onderzoek “Een onveilig klimaat” (mei 2019) van Marjolein Odekerken blijkt dat de helft van de Nederlandse vrouwelijke journalisten te maken heeft (gehad) met bedreigingen, intimidaties of geweld in het kader van hun werk. Maar ook op straat, in bepaalde wijken en bij allerlei soorten demonstraties is intimidatie en geweld naar journalisten eerder regel dan uitzondering geworden.

### Online

#### *Actiepunten werkgevers*

- Zorg ervoor dat (nieuwe) werknemers getraind worden in weerbaarheid en in het (veilig) gebruik van social media.
- Begrijp de ernst van de situatie voor de betrokken werknemer. Vraag jezelf af of (andere) leidinggevenden de urgentie van het probleem erkennen. Vraag jezelf af of leidinggevenden hiervoor getraind moeten worden. Een werknemer die getroffen wordt door online aanvallen heeft behoefte aan erkenning. Bied die.
- Vraag waar de werknemer behoefte aan heeft. Elke werknemer, die te maken heeft gehad met massale online dreiging, kent een gevoel van eenzaamheid en verlatenheid.
- Zorg ervoor dat werknemers alle steun krijgen inclusief psychosociale hulp. Neem online dreiging serieus. De gevolgen voor de werknemers kunnen groot zijn. Online dreiging is geen *part of the job*.
- Veel journalisten, die te maken hebben gehad met online dreiging, vragen zich af of zij zelf de schuld hebben van de beledigingen en dreigingen. Verzeker de medewerker dat hij/zij niets fout heeft gedaan.
- Freelancers voelen zich extra kwetsbaar en zijn mogelijk bang de dreiging te melden. Zorg voor een veilige werkomgeving waarin dit melden wel mogelijk is.
- Indien nodig, is een publicitaire steunbetuiging van de werknemer te overwegen. Zeker als het gaat om een massale aanval.
- Neem naar buiten toe onherroepelijk stelling tegen racisme. Diversiteit in de media is niet alleen het binnenvaren van mensen, maar hen ook houden en rugdekking geven wanneer zij om hun uiterlijk worden aangevallen.
- Bied de getroffen werknemer aan al het materiaal te (laten) verzamelen.
- Spreek met de social media afdeling af, dat (vrouwelijke) medewerkers niet getagd worden in berichten van het bedrijf als zij dit liever niet hebben.
- Monitor social media reacties en haal dreigende en intimiderende reacties onmiddellijk weg door het techbedrijf.

- Voer een zero-tolerance-beleid als het gaat om online dreiging en intimidatie van de eigen werknemers.
- Getroffen journalisten voelen zich vaak eenzaam. Betrek de directe collega's erbij. Soms bieden collega's aan de social media accounts te monitoren of om het belastende materiaal te verzamelen. Dat kan de getroffen journalist enorm helpen.

#### *Actiepunten werknemers*

- Scherm je social media accounts goed af. Zie bijlage 'Afschermen social media'.
- Bewaar alle berichten. Maak screenshots. Als bepaalde uitingen niet strafbaar zijn kan een opeenstapeling van berichten van bepaalde personen wel leiden tot strafvervolging op basis van stalking/belaging.
- Blokkeer mensen die haatdragende berichten sturen.
- Meld online dreigingen bij je werkgever en PersVeilig.
- Het verzamelen van al het materiaal kan na deze traumatische ervaring extra confronterend zijn. Vraag anderen dat te doen (via de werkgever of vrienden) als je het zelf niet aankunt.
- Let goed op je mentale gesteldheid. Online dreiging kan grote gevolgen hebben. Wees je daarvan bewust en zoek hulp als het je wordt aangeboden of als je merkt dat je hulp nodig hebt.

#### **Werken in grote groepen / bepaalde wijken**

##### *Actiepunten werkgevers*

- Overweeg in overleg met de werknemer particulier beveiligers in te huren voor het werken in bepaalde wijken en tijdens bepaalde demonstraties. Particulier beveiligers waken over de eigendommen en zorgen voor veiligheid van de werknemers op de grond. Professionele beveiligers zijn preventief aanwezig en blijven op de achtergrond. Pas wanneer het noodzakelijk is zullen zij hun beveiligingstaken uitvoeren. Er zijn beveiligingsbedrijven die gewend zijn met journalisten te werken.
- Leg contact met de politie in grote steden waar vaak incidenten en / of demonstraties zijn. De politie wil journalisten beschermen. Sommige media hebben hierover concrete afspraken gemaakt waarbij de politie in bepaalde wijken ervoor kiest om een auto zichtbaar neer te zetten als de journalisten aan het werk zijn.
- Bij melding door werknemer op basis van de collectieve norm afwegen of er aangifte gedaan moet worden.
- Zorg ervoor dat werknemers getraind worden voor dit soort situaties: leer ze om te de-escaleren bijvoorbeeld (weerbaarheidstraining).
- Weet dat satelliet- of reportagewagens met het logo een risico kunnen vormen.

##### *Actiepunten werknemers*

- Zorg dat je op tijd ergens bent om de situatie te beoordelen. Ken het gebied waar je naar toe gaat. Het gaat in dit geval om 'inlichtingen'. Leg contacten. Probeer in te schatten.
- Leg geen perskaart zichtbaar in de auto. Parkeer de auto verder weg. Draag niet zichtbaar een perskaart.
- In het geval van filmen doe dat dan met je smartphone of een kleine camera

- Leg bij demonstraties contact met de politie. Vraag na wie de Operationeel Commandant is om jezelf voor te stellen. De politie is vaak geneigd een oogje in het zeil te houden, maar ze moeten wel weten wie je bent. Vraag na wat de politie gaat doen als een demonstratie tot geweld leidt. Ken de politietactieken.
- Reis licht zodat je snel weg kunt komen als de situatie dreigend wordt.
- Het voordeel van op tijd ergens zijn is dat je het gebied leert kennen: weet hoe je weg moet komen. Ken je vluchtwegen. Maak een evacuatieplan.
- Zorg dat je in grote groepen / demonstraties niet in het midden loopt. Probeer aan de zijkanten te blijven zodat je snel weg kunt komen.
- Volg je intuïtie. Voel je aan dat een situatie dreigend wordt, ga dan onmiddellijk weg.
- Incidenten melden aan de werkgever en PersVeilig.

## **Aanslag**

### *Actiepunten werkgevers*

- Zorg dat werknemers getraind zijn voor dit soort situaties. Wees er zeker van dat alleen getrainde mensen op dit soort klussen worden ingezet en dat iedereen op de redactie daarvan op de hoogte is.
- Zorg ervoor dat tijdens voortdurende aanslagen met een hoog risico het crisisteam bij elkaar is / klaar staat om de situatie voor de werknemers te monitoren en om eventueel in te grijpen en/of te helpen.
- Zorg voor beschermende kleding (vest, helm) indien dat nodig is.
- Weet dat communicatie snel weg kan vallen; what's app werkt vaak nog wel. Spreek van te voren af via dit medium te communiceren.

### *Actiepunten werknemers*

#### *Regels werken in een mensenmassa*

- Zorg dat je er op tijd bent om de situatie te beoordelen.
- Blijf zoveel mogelijk aan de zijkant. Niet middenin de menigte. Positioneer slim.
- Maak een evacuatieplan. Weet altijd hoe je wegkomt. Als je binnen bent: waar zijn de nooduitgangen?
- Blijf alert. Als je gevaar voelt, zorg dat je onmiddellijk weggaat. Jouw intuïtie klopt meestal.
- Als er paniek is, blijf kalm. Beoordeel de situatie als er tijd is. Ga niet tegen de mensenmassa in. Zorg dat je ruimte hebt (armen voor je lichaam). Als je spullen laat vallen laat ze liggen. Als je valt kruip mee. Als dat niet meer lukt maak jezelf een bal (foetushouding).

#### *Schutter / schutters*

- Probeer te achterhalen waar het vuur vandaan komt hoewel dat door de echo van gebouwen in stedelijke omgevingen bijzonder moeilijk kan zijn.

- Wegrennen is in de meeste gevallen het beste. De enige bescherming tegen geweer- of pistoolvuur is afstand.
- Wees je er continue van bewust dat je de goede kant op rent. Een korte pauze, de situatie herzien en weer door rennen kan helpen.
- Probeer op een plek te komen die bescherming biedt tegen vuur en/of zicht van de schutter. Besef dat er weinig materialen zijn die kogels kunnen tegengehouden.
- Is het niet mogelijk weg te komen dan is verstopping de volgende optie. Wees creatief (deuren barricaderen in het geval van een gebouw bijvoorbeeld). Als je je verstoppt blijf dan op de plek totdat het voorbij is. Zet je telefoon onmiddellijk op stil.

#### *Bomaanslag of zelfmoordaanslag*

- Als je gewaarschuwd wordt dat er een bom afgaat, ga dan onmiddellijk liggen. Scherven en andere bestanddelen vliegen door de lucht en de enige mogelijke bescherming is liggen.
- Blijf na de explosie liggen: er kunnen meer bommen afgaan en als dat zo is weet je niet waar de tweede bom is. Het beste is te blijven liggen totdat er hulp verschijnt.

### **Georganiseerde misdaad: concrete doodsbedreigingen**

#### *Actiepunten werkgevers*

- De kosten zijn enorm. Grote uitgeverijen / omroepen zullen in staat zijn deze kosten te betalen, maar de kleinere media (en freelancers al helemaal) kunnen maatregelen niet betalen. Financiële versterking van het Persvrijheidsfonds is nodig om de betrokken media te ondersteunen. De beroepsgroep is nu nog niet voorbereid voor dit soort dreigingen.
- De psychische gevolgen voor de journalist en diens directe omgeving kunnen groot zijn. De werkgever moet ervoor zorgen dat betrokkenen toegang krijgen tot hulpverlening.

#### *Actiepunten werknemers*

- Incident melden bij de werkgever en PersVeilig. In eerste instantie zal dit wellicht nog niet gebeuren omdat de (misdad)journalisten met een groot netwerk eerst zelf nagaan of de dreiging serieus is.
- Contact opnemen met de Beleidsmedewerker Bewaken, Beveiligen en Crisisbeheersing van het betrokken OM-parket.
- Alle adviezen en/of opdrachten van het OM opvolgen.
- Aangifte is in dit geval vaak (ethisch) onwenselijk: de journalist publiceert over diegene, die nu bedreigt en de onafhankelijke, neutrale positie komt in het geding na aangifte. Ook bestaat de kans dat bronnen openbaar worden.
- De psychische gevolgen voor de journalist en diens directe omgeving kunnen groot zijn. Hulpverlening is noodzakelijk. De Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging regelt een gesprek, maar dit kan onvoldoende zijn. De gevolgen kunnen ook op lange termijn groot zijn. In vrienden- en kennissenkring zal lange tijd gevraagd worden hoe het nu gaat. Het vallen onder dit Stelsel achtervolgt de journalist lange tijd.

### **Georganiseerde misdaad: andersoortige bedreigingen**

### *Actiepunten werkgevers*

- Ga in overleg met de politie na of beveiliging nodig is en zo ja, ga in overleg met het in te huren beveiligingsbedrijf of cameratoezicht nodig is.
- Houd de werknemers op de hoogte van de te nemen stappen. Er is vaak sprake van angst. Laat zien dat er serieus wordt omgegaan met de dreiging.
- Neem de gevolgen voor de betrokken werknemers serieus. Zorg voor professionele hulp voor de getroffen werknemers.
- Neem contact op met de techbedrijven om eventuele meldingen op internet weg te halen.
- Mocht het komen tot een rechtszaak zorg er dan voor dat de betrokken werknemers niet met naam en toenaam vermeld worden.

### *Actiepunten werknemers*

- NAW-gegevens bij de gemeente geheim laten verklaren.
- Neem voor een eventuele KvK-melding contact op met de NVJ.
- Laat de politie het huisadres markeren als een risicoadres.
- Aangifte laten doen door de werkgever (het adres van de werkgever kan op deze manier gebruikt worden; de journalist wordt alleen gehoord als getuige).
- Net als bij concrete doodsb bedreigingen is de impact voor de betrokken journalist groot. Zoek psychologische hulp.

### **Juridische procedures**

#### *Actiepunten werkgevers*

- Verstevinging financiële positie Persvrijheidsfonds.
- Bied psychologische hulp aan als de werknemer door lange procedures tegen problemen aanloopt.
- Sta volledig achter de werknemer, die zware beschuldigingen tegen zich krijgt.

#### *Actiepunten werknemers*

- Het belangrijkste wapen is dat je je werk goed hebt gedaan, waardoor je minder kwetsbaar wordt en je eventuele klachten kunt pareren. Kortom, volg de regels rondom privacy, hoor- en wederhoor, gebruik van bronnen etc.
- Maak nooit haast: zorgvuldigheid gaat voor snelheid.
- Een rechter beoordeelt het werk van een onderzoeksjournalist anders dan van een columnist of nieuwsverslaggever. Wees daarom altijd extra zorgvuldig in de uitvoering.
- The devil is in the detail. Je kunt de misstand nog zo goed in kaart brengen, maar is het laatste stukje niet helemaal gedekt, dan is dat voer voor advocaten.
- Verzamel bewijsmiddelen. Bewaar aantekeningen, neem altijd je gesprekken op.
- Zorg voor een journalistiek ervaren tegenlezer/eindredacteur als je zelf publiceert. Dat maakt je minder kwetsbaar bij gevoelige producties.

- Bewaar je zorgvuldigheid niet alleen in je onderzoeksverhaal zelf, maar ook daarna via andere (social media) kanalen.
- Maak je gebruik van anonieme bronnen, ondersteun deze dan altijd met aanvullende bewijzen, bijvoorbeeld met documenten.
- Geef ruimte voor wederhoor en geef een partij tijd tussen inzage en weerwoord.
- Levert een partij een ellenlang weerwoord? Vat dan de essentie samen en ruim elders, bijvoorbeeld op je website, plek in voor de volledige reactie.
- Meld bij PersVeilig als er dreigingen zijn. PersVeilig kan adviseren bij het vinden van goede advocaten, die bereid zijn voor een gereduceerd tarief je te verdedigen.

## **Psychosociale hulp**

### *Actiepunten werkgevers*

- Zorg voor beleid. Dit beleid kan uit de volgende elementen bestaan:
  1. Preventie: trainingen voor leidinggevenden en werknemers. Voor leidinggevenden om stress te herkennen. Voor werknemers om zich weerbaarder te maken (weten welke risico's ze kunnen lopen, vertrouwd raken met het zorgbeleid van de organisatie).
  2. Zorg voor een open, veilig klimaat, waarin kwetsbaarheid gemeld kan worden. (omgekeerd is een gesloten, onveilige werkomgeving een risicofactor).
  3. Zorg voor een hulpverlener die werknemers kan ondersteunen. Overweeg een vertrouwenspersoon van buiten de organisatie.
  4. Zorg voor een monitorsysteem: wie houdt in de gaten of werknemers stress hebben? Doen leidinggevenden dat of anderen? Een periodiek welzijnsonderzoek kan helpen in de monitoring.
  5. Overweeg een buddysysteem: uit onderzoek blijkt dat steun van collega's naast die van familie en vrienden de eerste cirkel vormt en een belangrijke rol speelt bij herstel.

## **Hoofdstuk 2: Strafbaarheid en aangifte**

Het wetboek van Strafrecht is duidelijk over wat strafbaar is en niet, maar wat het meest ingewikkeld is, is de strafbaarheid van online dreigingen. Vaak is er sprake van 'wensdenken' ("jij moet gedood worden" of "ik wil je verkrachten"). Dit soort berichten is, hoe verwerpelijk ook, volgens de wet niet strafbaar. Wel is het van belang dat de journalist alle berichten bewaart, want als dezelfde persoon vaker schrijft dan kan er op basis van stelselmatigheid aangifte gedaan worden tegen stalken / belagen.

### **Wat is strafbaar?**

Hieronder de uitwerking van alle punten die opgenomen zijn in de collectieve norm:



### *Bedreiging*

- Met openlijk geweld
- Met enig misdrijf waardoor de algemene veiligheid of gezondheid van personen in gevaar kan worden gebracht, dan wel algemeen gevaar voor goederen kan ontstaan.
- Met verkrachting / feitelijke aanranding van de eerbaarheid
- Met enig misdrijf tegen het leven gericht is
- Met gijzeling, zware mishandeling, brandstichting of terrorisme
- Via social media. De bedreiging moet rechtstreeks zijn, dus niet 'wensdenken'. Aangezien de formulering van de bedreiging heel nauw komt, moet per keer worden bekeken of het strafbaar is.

### *Fysiek geweld*

- Duwen, trekken, vastgrijpen is onder omstandigheden strafbaar als het pijn veroorzaakt of letsel teweeg brengt
- Slaan als er sprake is van pijn of letsel
- Schoppen als er sprake is van pijn of letsel
- Verwonden als het opzettelijk gebeurt

### *Seksueel geweld*

- Verkrachting
- Aanranding, betasting, knijpen e.d. indien het ontuchtige handelingen betreft

### *Discriminatie*

- Naar sekse, huidskleur, geloofsovertuiging en seksuele geaardheid of voorkeur als het beledigend is

### *Stalken / stelselmatige intimidatie*

- Indien er sprake is van stelselmatigheid. Bewaar daarom al het bewijsmateriaal om dit aan te kunnen tonen

### *Diefstal*

- Te allen tijde strafbaar. Geldt ook voor roofoverval

### *Vernieling*

• Te allen tijde strafbaar. Dit houdt ook in het beschadigen of onbruikbaar maken van apparatuur. Er kan ook sprake zijn van immateriële schade. Het ANWB-Smartengeldboek, ooit gestart als themabijlage van Verkeersrecht, is door de jaren heen uitgegroeid tot hét naslagwerk voor de bepaling van de hoogte van smartengeld. Rechters hanteren vaak het Smartengeldboek bij het toekennen van immateriële schade.

## **Aangifte doen**

Bij het doen van aangifte is het van belang aan te geven dat je journalist bent. Journalisten hebben dezelfde rechtspositie als werknemers met een publieke taak. Daarmee krijgt de aangifte prioriteit.

Bij voorkeur doet de werkgever aangifte. In dat geval wordt het adres van de werkgever opgenomen. De werkgever krijgt op dat moment te horen dat de werknemer als getuige gehoord zal worden. Deze constructie kan extra bescherming bieden voor de betrokken journalist.

Mocht er geen sprake zijn van een strafbaar feit dan wordt melding gedaan. Dit is van belang voor de dossiervorming. De politie zal in geval van twijfel contact opnemen met het openbaar ministerie.

## **Bijlagen Veiligheidsplan Nederlandse Media**

- 1 Uitleg verschillende dreigingen
- 2 Afschermen social media
- 3 Rapporteren online aanvallen
- 4 Checklist veiligheidsbeleid voor werkgevers
- 5 Buitenland
- 6 Reisformulier
- 7 Crisis Management Team

## **Bijlage 1: Uitleg verschillende dreigingen**

In hoofdstuk 1 werd op praktische manier gekeken hoe werkgevers en werknemers om moeten gaan met verschillende dreigingen. Hieronder volgt een nadere uitleg bij over die verschillende dreigingen.

### **Online**

Er zijn veel onderzoeken gepubliceerd over online aanvallen, intimidatie, bedreiging en zwartmaken. Vooral vrouwelijke journalisten zijn hier het slachtoffer van. Uit het bovengenoemd rapport van de IFJ blijkt dat in slechts 13% van de gevallen de verdachte wordt geïdentificeerd en voor de rechter wordt gebracht. Vrouwelijke journalisten hebben te maken met seksuele beledigingen, vernedering vanwege hun uiterlijk, bedreigingen met verkrachting en geweld. Vrouwen met een zwarte huidskleur hebben bovendien ook nog te maken met racisme. Uit het onderzoek van Marjolein Odekerken blijkt dat de daders 'gewone' burgers zijn of aanhangers van politieke partijen, het bedrijfsleven, personen met een verward gedrag en criminelen. De groep daders is heel divers, maar volgens vrouwelijke journalisten worden zij zelfs aangevallen door concullega-journalisten. Volgens de International Women's Media Foundation passen veel vrouwen zelfcensuur toe na online aanvallen. Op psychologisch en emotioneel vlak zijn de gevolgen soms groot. Er is een gevoel van onveiligheid, prikkelbaarheid en eenzaamheid. Er treedt concentratieverlies op en de angst om naar buiten te gaan. Er is sprake van slapeloosheid en nachtmerries. Werknemers voelen zich intern op de werkvloer soms onveilig, onwelkom en onbeschermd. Het zijn, kortom, PTSS-achtige verschijnselen. Sommigen sluiten social media accounts af. Freelancers voelen zich extra kwetsbaar, omdat zij niemand hebben om op terug te vallen. De Amerikaanse journalist Amanda Hess schreef in de Pacific Standard een artikel over haar bevindingen onder de veelzeggende kop "Why women aren't welcome on the internet".

De vier grote techbedrijven (Facebook, Microsoft, Twitter en YouTube) verwijderen steeds vaker en sneller haatdragende berichten. Uit een evaluatie van de Europese Commissie in 2019 blijkt dat de techbedrijven 90% van de klachten binnen een dag behandelen. In 72% van de gevallen zijn berichten verwijderd. Het Nederlandse Meldpunt Internet Discriminatie (<https://www.mindnederland.nl>) heeft aan die evaluatie meegewerkt. Op initiatief van het International News and Safety Institute zijn vanaf 2018 gesprekken gaande met de techbedrijven om journalisten beter te beschermen en sneller te helpen, maar die gesprekken hebben anno 2019 nog niet geleid tot concrete stappen.

### **Werken in grote groepen / bepaalde wijken**

De praktijk de laatste jaren is dat het werken in grote groepen / bepaalde wijken steeds vaker leidt tot geweld en dreiging tegen journalisten. De verscheidenheid van deze groepen is enorm:

- 'De boze witte man' in bepaalde wijken
- De gele hesjes die rabiaat anti-mainstream media zijn
- Klimaatactivisten
- Pegida
- Allochtone en autochtone Nederlandse jongeren in bepaalde wijken. In die wijken kan oenschijnlijk niks aan de hand zijn tot de situatie ineens dreigend omslaat.

- Voetbalhooligans
- Antifa
- Buitenlandse conflicten die hierheen geïmporteerd zijn met alle emoties die ook daar te vinden zijn. (Vooral Israëliisch / Palestijns conflict en Turks / Koerdisch conflict).
- (Verwarde) mensen met waanideeën en complottheorieën.

Journalisten voelen vaak feilloos aan wanneer een situatie escaleert. Intuïtie klopt meestal. Tekenen dat er gevaar dreigt / de situatie dreigend wordt zijn bijvoorbeeld:

- Geschreeuw / leuzen naar journalisten of de politie
- Kledingkeuze (bivakmutsen, etc.)
- Wapens (van stenen tot knuppels; van lege flessen tot molotov cocktails)

Mensenmassa's kennen hun eigen dynamiek of we het nu hebben over demonstraties of het werken in bepaalde wijken. Als mensen in beweging komen die een gezamenlijke 'vijand' zien dan escaleert een situatie snel.

### **Aanslag**

Europa is de laatste jaren het toneel van (grote) aanslagen door terroristische groeperingen. In al onze omliggende landen hebben we een diversiteit aan aanslagen gezien: van het inzetten van trucks die inrijden op mensenmassa's tot gijzeling, schutters en explosieven. Werkgevers en werknemers moeten zich er op voorbereiden dat ook in Nederland dergelijke grote aanslagen kunnen plaatsvinden. De risico's voor journalisten zijn - zeker bij aanslagen die voortduren - groot. In Parijs, Brussel en Londen hebben dit soort langdurende aanslagen plaatsgehad.

Over het algemeen worden aanslagen gepleegd op plekken waar veel mensen bij elkaar komen. Terroristen kiezen vooral *soft targets*: demonstraties, Koningsnacht en -dag, de Gay Pride, sportevenementen, festivals, winkelcentra, uitgaanscentra, terminals en het openbaar vervoer zijn hier voorbeelden van. Het werken in dit soort mensenmassa's vraagt om voorbereiding.

### **Georganiseerde misdaad: concrete doodsb bedreigingen**

Verschillende (misdaad)journalisten hebben te maken gekregen met het Stelsel Bewaken en Beveiligen na doodsb bedreigingen of harde en betrouwbare informatie dat een moordaan slag op stapel staat. Dit heeft een enorme impact op de betrokken journalisten, maar ook op hun directe omgeving.

Wat is het Stelsel Bewaken en Beveiligen?

- Het Stelsel Bewaken en Beveiligen is het geheel van regelgeving en afspraken die gaan over het voorkomen van aanslagen op personen, objecten en diensten.
- In het stelsel werken OM, politie, inlichtingen- en veiligheidsdiensten en bestuurlijke organisaties samen.
- In het stelsel is geregeld hoe op basis van dreigings- en risico-informatie tot beveiligingsmaatregelen wordt besloten en wie verantwoordelijk is voor de uitvoering.

Het is belangrijk te weten dat de journalist en de werkgever verantwoordelijk zijn. Mocht een journalist onder het Stelsel vallen dan kost dat verschrikkelijk veel geld. Een deel van de kosten wordt door de staat gezien als politiekosten, maar de overige kosten zijn voor (in dit geval) de werkgever zijn enorm. Zo kunnen er aanpassingen aan de woning van de journalist worden vereist of kan de journalist in een *safehouse* worden geplaatst. Al die kosten lopen zeer snel op.

Na de moord op Pim Fortuyn is het Stelsel Bewaken en Beveiligen in leven geroepen. Bij Fortuyn was de vraag: wie was nu eigenlijk verantwoordelijk voor zijn veiligheid? Met het nieuwe stelsel is bedacht dat de burgemeester over de openbare orde gaat en de hoofdofficier van justitie over beveiliging van personen. Dat betekent ook dat de burgemeester over de gebouwen gaat van de media; de hoofdofficier over de journalisten. Elk parket van het Openbaar Ministerie heeft een beleidsmedewerker Bewaken, Beveiligen en Crisisbeheersing.

Mocht er sprake zijn van een doodsbedreiging of een op handen zijnde moord dan adviseert het OM om naar deze beleidsmedewerker te gaan. Een melding bij de politie wordt meteen vastgelegd en dat kan onwenselijk zijn. De Beleidsmedewerker bij het OM is geen opsporingsambtenaar en hoeft dus niets vast te leggen. Het team Criminele Inlichtingen (TCI) van de politie legt ook niet vast. Na een melding maakt de informatie organisatie van de politie een dreigingsinschatting: hoe ernstig is het en hoe groot is de kans dat de dreiging wordt uitgevoerd? Mocht de inschatting zijn dat de dreiging kan worden uitgevoerd, dan kan de journalist ervan uitgaan dat hij of zij lange tijd onder het stelsel Bewaken en Beveiligen zal vallen.

Mocht er sprake zijn van een concrete doodsbedreiging dan is het cruciaal dat de betrokken werkgever en werknemer geen fouten maken. Fouten zijn:

- Naar de politie stappen (dan weet vervolgens iedereen het, omdat er wordt vastgelegd)
- De werknemer een paar weken op vakantie sturen (een dergelijke dreiging zal lange tijd duren en niet op korte termijn zijn opgelost)
- Zelf maatregelen nemen of niet meer over het onderwerp publiceren (zelfcensuur) in de veronderstelling dat de dreiging dan weggaat.

#### **Georganiseerde misdaad: andersoortige bedreigingen**

Het is uiteraard ook mogelijk dat er door de (georganiseerde) misdaad bedreigingen worden geuit die minder ver gaan dan concrete doodsbedreigingen. Dit soort bedreigingen komen vaker voor, maar ook hier is en kan de impact op journalisten groot zijn. Misdadigers die intimideren, mails schrijven, op websites boodschappen achterlaten, laten merken dat ze in de buurt zijn geweest van journalisten, over de kinderen van de journalist beginnen, etc. Dit soort dreigingen zijn moeilijker te grijpen, maar er moet wel door de werkgever en de autoriteiten worden opgetreden.

## **Juridische procedures**

Journalisten worden vaak bedreigd met juridische stappen en soms volgen die ook daadwerkelijk. Er is in Nederland geen anti-slapp wetgeving, die jarenlange procedures tegen journalisten aan de voorkant kan tegenhouden. Bij anti-slapp wetgeving wordt de eventuele procedure vooraf door een rechter getoetst om te zien of er grond is voor een rechtszaak. Sommige procedures duren nu jaren. Het is een aantasting van de persvrijheid als ervoor gekozen wordt over bepaalde zaken niet meer te schrijven in verband met een juridisch risico. Het vraagt ruggengraat van de werkgevers om er alsnog voor te kiezen door te gaan met publicatie. Werknemers die te maken krijgen met lange procedures spreken van mentale klappen en de negatieve energie die zo'n proces kost.

## **Psychosociale hulp**

Mensen die te maken hebben gehad met geweld en agressie krijgen vaak last van stress. Soms gebeurt dit op korte termijn al, maar het kan ook op langere termijn optreden. Het is in het kader van de zorgplicht van belang dat werkgevers hier beleid op hebben. Er zijn mediaorganisaties die bedrijfsartsen hebben. Anderen hebben afspraken met arbo-diensten of een psycholoog.

Stress is een normale reactie op een abnormale situatie, is de stelregel. Het gaat er om stress tijdig te herkennen. Vaak kan de betrokkene dat zelf niet en moet het dus door anderen geconstateerd worden. Soms gaan stressreacties vanzelf weer weg (veerkracht). Stress is wat dat betreft ook niet erg, maar soms is de stress zo ernstig dat er hulp gezocht moet worden.

Bij het normale herstel speelt de sociale kring een cruciale rol. Steun vanuit familie, vrienden en collega's bevordert het vermogen om er zelfstandig, zonder extra/gespecialiseerde hulp, bovenop te komen. Een klein percentage ontwikkelt echter langdurige klachten. Dit kan gaan om aanhoudende stressklachten zoals concentratieproblemen, slaapproblemen, etc. Maar ook specifieke trauma gerelateerde reacties die normaal zijn in het herstelproces maar na een aantal weken zouden moeten verminderen (bijvoorbeeld aanhoudende gevoelens van onveiligheid en angst, vermijding van o.a. locaties of herbeleving van de schokkende situatie).

Aanwezige risicofactoren, zoals eerdere traumatische ervaringen, al aanwezige psychologische problemen of een gebrek aan een sociaal vangnet, verhogen de kans op aanhoudende klachten. Wanneer een van deze risicofactoren meespelen is het extra van belang dat een persoon goed in de gaten wordt gehouden door de omgeving (monitoring).

In het algemeen weten we dat personen na het meemaken van een schokkende gebeurtenis (op korte- en lange termijn) bepaalde behoeften hebben. Psychosociale ondersteuning is het meest effectief als deze uitgaat van de basisbehoeften. Op basis van deze behoeften kan hulp praktisch vormkrijgen, op verschillende manieren en stapsgewijs (van laagdrempelige steun tot aan gespecialiseerde hulp).

Er zijn vier hoofdgroepen als het gaat om stress:

- Denken: verwarring, desoriëntatie, piekeren, continue gedachten en beelden, zelfverwijten.
- Emotie: shock, verdriet, angst, boosheid, irritatie, schaamte, schuld.

- Sociaal: terugtrekken, ruzies krijgen
- Lichamelijk: vermoeidheid, hoofdpijn, spierpijn, maagpijn, versnelde hartslag, overmatig schrikachtig, slaapproblemen.

Hulpverleners zijn in staat om met eenvoudige maatregelen een werknemer te helpen om van de stress af te komen. Het gaat dan om ontspanningsoefeningen bijvoorbeeld. Sommigen worden geholpen door yoga of andere vormen van ontspanning. Werknemers die stress ervaren kunnen zelf ook stappen zetten door regelmatig te eten en te drinken, goed voor zichzelf te zorgen en te verzorgen, rust te nemen en afleiding te zoeken. Het kan zeer goed helpen om met collega's te praten, die door dezelfde abnormale situaties heen zijn gegaan.

In het geval van ernstige of zeer ernstige vormen van stress is het onvermijdelijk, dat de werknemer hulp zoekt. In dit geval hebben we het over reacties als hevige schrik, trillingen, wankelen bij het staan, geen aandacht voor de eigen verzorging, 'er niet meer bij zijn', snelle opeenvolging van emoties als verdriet, angst, kwaadheid.

## Bijlage 2: Afschermen social media

In deze bijlage een aantal eenvoudige stappen om jouw social media af te schermen. Bron:

<https://veiliginternetten.nl>

### Twitter

- Klik rechtsboven op de startpagina van je Twitter-account op het wieltje.



- Klik op 'Instellingen'.



- Klik op 'Beveiliging en privacy'.



<b>Account</b>	>
Beveiliging en privacy	>
Wachtwoord	>
Mobiel	>
E-mailmeldingen	>
Genegeerde accounts	>
Profiel	>
Ontwerp	>
Applicaties	>
Widgets	>

- **Opties aan en-afvinken.**



- **Klik op 'Wijzigingen opslaan' om je keuze te bevestigen.**



- **Profielfoto en bio**

Je profielfoto en bio op Twitter zijn altijd zichtbaar. Hoe je de privacy ook instelt.

## Facebook

- Klik op 'Instellingen'.



- Klik op 'Privacy'.

Op deze pagina kun je instellen wie de inhoud van je pagina kan zien, wie contact met je op kan nemen en wie je kan opzoeken. Je past de instellingen aan door per onderdeel op 'Bewerken' te klikken en te selecteren wie wat mag zien en doen.

A screenshot of the Facebook Privacy settings page. The page is titled 'Privacyinstellingen en -functies'. On the left, there is a sidebar with navigation options: Algemeen, Beveiliging, Privacy (selected), Tijdlijn en taggen, Blokkeren, Meldingen, Mobile, Volgers, Apps, Advertenties, Betalingen, and Ondersteuningsdashboa... The main content area shows several settings sections, each with a question, a current setting, and a 'Bewerken' button.

Wie kan mijn inhoud zien?	Wie kan je toekomstige berichten zien?	Aangepast	Bewerken
	Alle berichten en dingen waar je in bent getagd bekijken		Activiteitlogboek gebruiken
	Het publiek beperken voor berichten die je hebt gedeeld met vrienden van vrienden of openbaar?		Eerdere berichten beperken
Wie kan contact met me opnemen?	Wie kan je vriendschapsverzoeken sturen?	Iedereen	Bewerken
	Van welke afzender moeten de berichten in mijn postvak IN worden gefilterd?	Strikte filtering	Bewerken
Wie kan me opzoeken?	Wie kan je zoeken met behulp van het e-mailadres dat je hebt opgegeven?	Iedereen	Bewerken
	Wie kan je zoeken met behulp van het telefoonnummer dat je hebt opgegeven?	Iedereen	Bewerken
	Wil je dat in de resultaten van andere zoekmachines een link naar je tijdlijn wordt weergegeven?	Nee	Bewerken

- **Klik op 'Tijdslijn en taggen'.**

Op deze pagina kun je instellen wie inhoud aan je tijdslijn kan toevoegen, wie dingen op je tijdslijn mag zien en kun je tags beheren. Je past de instellingen aan door per onderdeel op 'Bewerken' te klikken en te selecteren wie wat mag zien en doen.

- Algemeen
- Beveiliging
- Privacy
- Tijdslijn en taggen**
- Blokkeren
- Meldingen
- Mobile
- Volgers
- Apps
- Advertenties
- Betalingen
- Ondersteuningsdashboa...

### Tijdslijn en instellingen voor taggen

<b>Wie kan inhoud aan mijn tijdslijn toevoegen?</b>	Wie kan berichten plaatsen op je tijdslijn?	Vrienden	Bewerken
	Berichten controleren waarin je door vrienden bent getagd voordat ze op je tijdslijn worden weergegeven?	Uit	Bewerken
<b>Wie kan dingen op mijn tijdslijn zien?</b>	Controleren wat andere mensen op je tijdslijn zien		Weergeven als
	Wie kan berichten op je tijdslijn zien waarin je bent getagd?	Vrienden	Bewerken
	Wie kan zien wat anderen op je tijdslijn plaatsen?	Vrienden	Bewerken
<b>Hoe kan ik de tags die mensen toevoegen en de tagsuggesties beheren?</b>	Tags controleren die mensen toevoegen aan je eigen berichten voordat de tags worden weergegeven op Facebook?	Uit	Bewerken
	Wanneer je in een bericht bent getagd, welke nog niet toegevoegde gebruiker wil je dan aan het publiek toevoegen?	Vrienden	Bewerken
	Wie ziet tagsuggesties wanneer er foto's worden geüpload die op jou lijken? (Deze functie is op dit moment nog niet beschikbaar voor jou.)	Niet beschikbaar	

- **Klik op 'Advertenties'.**

Op deze pagina beheer je de instellingen voor Facebook Ads. Hier kun je bijvoorbeeld aangeven of je Facebook wel of geen toestemming geeft om bij de advertentie van een kledingmerk aan je vrienden te laten zien dat jij dit merk ook leuk vindt.

- Algemeen
- Beveiliging
- Privacy
- Tijdlijn en taogen
- Blokkeren
- Meldingen
- Mobile
- Volgers
- Apps
- Advertenties
- Betalingen
- Ondersteuningsdashboa...

## Facebook Ads

<b>Externe sites</b>	<p>Facebook geeft toepassingen van derden en advertentienetwerken geen toestemming jouw naam of foto in advertenties te gebruiken. Als dit in de toekomst wel wordt toegestaan, kun je via deze instelling bepalen op welke manier jouw gegevens worden gebruikt.</p> <p>Het kan zijn dat je via de sociale plug-ins van Facebook sociale context op sites van derden ziet, bijvoorbeeld in advertenties. Hoewel je met sociale plug-ins een persoonlijke ervaring op sites van derden kunt beleven, worden je gegevens niet gedeeld met de sites van derden waarop de sociale plug-ins worden gehost. Meer informatie over <a href="#">sociale plug-ins</a>.</p>	<a href="#">Bewerken</a>
<b>Advertenties en vrienden</b>	<p>Iedereen wil weten wat zijn of haar vrienden leuk vinden. Daarom hebben we advertenties aan vrienden gekoppeld, zodat je op basis van wat je vrienden delen en leuk vinden, makkelijk de producten en diensten kunt vinden waarin je geïnteresseerd bent. Meer informatie over <a href="#">netwerkadvertenties</a>.</p> <p>Hier volgen enkele feiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Voor netwerkadvertenties worden de berichten van adverteerders weergegeven naast de acties die jij hebt uitgevoerd, zoals het leuk vinden van een pagina</li> <li>Je privacyinstellingen zijn van toepassing op netwerkadvertenties</li> <li>Je gegevens worden niet verkocht aan adverteerders</li> <li>Alleen bevestigde vrienden kunnen je acties voor advertenties bekijken</li> <li>Als er een foto wordt gebruikt, wordt je profielfoto gebruikt en geen foto's uit je fotoalbums</li> </ul>	<a href="#">Bewerken</a>
<b>Advertenties gebaseerd op je gebruik van websites of apps buiten Facebook</b>	<p>Een van de manieren waarop een bedrijf je kan bereiken, is door Facebook te vragen jou advertenties te laten zien die zijn afgestemd op wat jij buiten Facebook doet op de websites en apps van het bedrijf. Nadat je bijvoorbeeld de website van je favoriete band hebt bezocht, kan Facebook je advertenties laten zien, zowel op Facebook als erbuiten, over de lancering van het nieuwe album van die band.</p> <p>Wanneer je Facebook gebruikt met een webbrowser, kun je erachter komen waarom een bepaalde advertentie voor jou is geselecteerd en beheren welke advertenties je te zien krijgt. Klik op 'Over deze advertentie' in het menu bij de advertentie (het menu wordt meestal getoond als je klikt op <b>X</b> of <b>✓</b> in de rechterbovenhoek van de advertentie).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li><b>Meer informatie</b> over hoe Facebook cookies en vergelijkbare technologie gebruikt voor advertenties</li> <li><b>Schrijf je uit</b> van advertenties die Facebook voor jou selecteert op basis van wat je buiten Facebook op de websites en apps van een bepaald bedrijf doet</li> <li>Lees meer over hoe de bedrijven te werk gaan op en buiten Facebook en hoe je advertenties kunt beheren via de Digital Advertising Alliance (DAA): <a href="#">Canada</a>, <a href="#">Europa</a> en <a href="#">andere locaties</a></li> </ul>	

[Over Facebook](#) [Advertentie maken](#) [Pagina maken](#) [Ontwikkelaars](#) [Vacatures](#) [Privacy](#) [Cookies](#) [Gebruiksvoorwaarden](#) [Help](#)







- **Klik op 'Apps'.**

Andere sociale netwerken, games en apps hebben toegang tot je vriendenlijst en informatie die je openbaar hebt gemaakt. Op deze pagina kun je per geval zien welke informatie wordt gebruikt en welke gegevens je kunt afschermen.

**Appinstellingen**

Aangemeld via Facebook 6 | Anoniem aangemeld | Apps zoeken

Op Facebook zijn je naam, profielfoto, omslagfoto, geslachtsinformatie, netwerken, gebruikersnaam en gebruikers-ID altijd openbaar beschikbaar, ook voor je apps (lees hier waarom). Daarnaast hebben apps toegang tot je vriendenlijst en de informatie die je openbaar hebt gemaakt.

 <b>Airbnb</b> ★ Goede vrienden	 <b>Instagram</b> ★ Goede vrienden	 <b>MapMyRun</b> 👤 Vrienden
 <b>Ontwikkelaar</b> 👤 Vrienden	 <b>Spotify</b> 🔒 Alleen ik	 <b>TravBuddy.com Co...</b> ★ Goede vrienden

**Apps, Websites and Plugins**

Lets you use apps, plugins, games and websites on Facebook and elsewhere.

Enabled.

[Bewerken](#)

**Directe personalisatie**

Hiermee zie je relevante informatie over je vrienden zodra je naar de websites van onze geselecteerde partners gaat.

Uitgeschakeld

[Bewerken](#)

- **Tip!**

Door op het slotje rechtsboven te klikken, open je de privacysnelkoppelingen. Hiermee wijzig je in een handomdraai de belangrijkste privacyinstellingen.

Startpagina | Vrienden zoeken | 

**Privacysnelkoppelingen** 🔍

 **Privacycontrole** 

-  Wie kan mijn inhoud zien? ▼
-  Wie kan contact met me opnemen? ▼
-  Hoe zorg ik dat iemand me niet meer lastigvalt? ▼

[Meer instellingen weergeven](#)

## Instagram

**Beheer in drie stappen je privacy als je de Instagram-app op een Android-toestel hebt geïnstalleerd.**

1. Tik rechtsonder in de Instagram-app op het icoontje van een figuurtje.
2. Tik rechtsboven op de drie bolletjes.
3. Schakel 'Privé-account' in door het bolletje naar rechts te vegen.

- **Windows Phone**

**Beheer in vier stappen je privacy als je de Instagram-app op een Windows Phone hebt geïnstalleerd.**

1. Tik rechtsonder in de Instagram-app op het icoontje van een figuurtje.
2. Kies 'Settings'.
3. Kies 'Edit Profile'.
4. Zet een vinkje aan bij 'Posts are Private'.

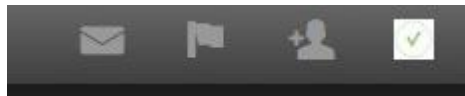
- **iPhone**

**Beheer in drie stappen je privacy als je de Instagram-app op een iPhone hebt geïnstalleerd.**

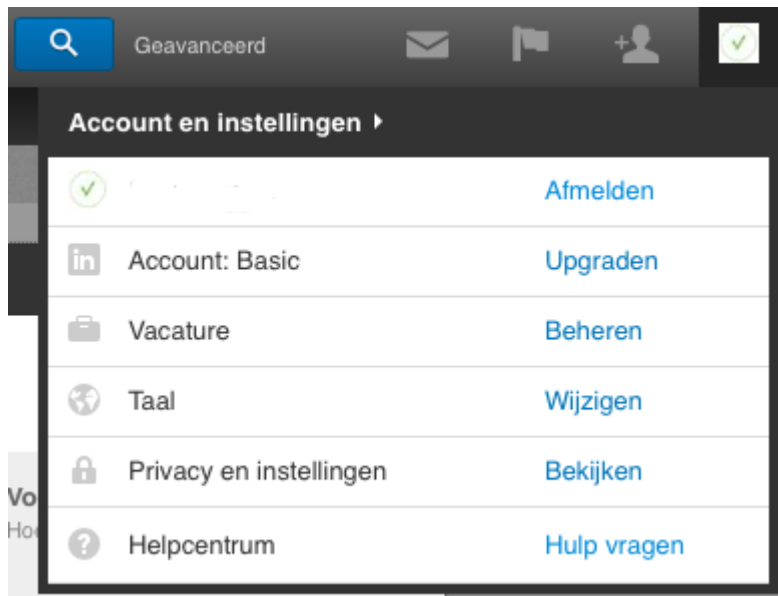
1. Tik rechtsonder in de Instagram-app op het icoontje van een figuurtje.
2. Tik rechtsboven op het tandwielletje.
3. Schakel 'Privé-account' in door het bolletje naar rechts te vegen.

## LinkedIn

- **Klik rechtsboven op de startpagina van je LinkedIn-profiel op je profielfoto.**



- **Klik op 'Privacy en instellingen'.**



- **Onder het kopje 'Privacyinstellingen' kun je de volgende instellingen beheren:**
  - Uw activiteitsmeldingen in-/uitschakelen
  - Selecteren wie uw netwerkactiviteit kan zien
  - Selecteren wat anderen zien wanneer u hun profiel bekijkt
  - Selecteren wie uw connecties kan zien
  - Zichtbaarheid van uw profielfoto wijzigen
  - Weergeven/verbergen van het vak Gebruikers die dit profiel hebben gezien, bekeken ook
  - Beheren wie u blokkeert
- **Klik op een van de opties om de instellingen te beheren.**
- **Kies een instelling en klik op 'Wijzigingen opslaan' om deze te bevestigen.**





## **Bijlage 3: Rapporteren online aanvallen**

Helaas is het (nog altijd) niet mogelijk om een massale aanval in één keer te rapporteren. Aanvallen online zullen stuk voor stuk gerapporteerd moeten worden. Dit is in een grote aanval ondoenlijk, zelfs als het door een derde gedaan wordt. Toch hierbij een aantal eenvoudige stappen, die gezet kunnen worden. Kijk in alle gevallen eerst naar het beleid van het betreffende bedrijf of de post en/of reactie in strijd is met de richtlijnen.

### **Facebook**

Facebook biedt deze middelen om te helpen omgaan met pesten en intimidatie. Afhankelijk van de ernst van de situatie:

- De persoon ontvrienden. Alleen je Facebook-vrienden kunnen contact met je opnemen via Facebookchat of posten op je tijdlijn.
- Blokkeer de persoon. Hiermee wordt voorkomen dat de persoon jou toevoegt als vriend en dingen bekijkt die je op je tijdlijn deelt.
- Rapporteer de persoon als deze beledigende dingen plaatst.

Een post melden:

- Klik op de foto, video of post
- Klik rechtsonder op Opties
- Selecteer rapporteren. Volg de opties

Enkele tips

- De meeste pesters zijn op zoek naar een reactie, dus doe dat niet.
- Meld de incidenten.
- Documenteer alles.

### **Twitter**

Het melden van een tweet:

- Navigeer naar de Tweet die je wilt melden op twitter.com of vanuit de Twitter voor iOS- of Android-app.
- Klik of tik op het pictogram met de neerwaartse pijl.
- Selecteer **rapport** .
- Selecteer **het is beledigend of schadelijk** .
- Vervolgens vraagt Twitter om meer informatie over het probleem. Ze kunnen ook vragen om extra tweets te selecteren uit het account, zodat ze een betere context hebben om te evalueren.
- Na indiening, zal Twitter aanbevelingen doen voor aanvullende acties.

**Om een account te melden:**

- Ga naar het accountprofiel en klik of tik op het **tandwielpictogram** (iOS) of tik op het **overlooppictogram** (op twitter.com en Android).
- Selecteer **rapport** .
- Selecteer **beledigend of schadelijk** .
- Vervolgens vraagt Twitter om aanvullende informatie over het probleem
- Na indiening, zal Twitter aanbevelingen doen voor aanvullende acties.

### Instagram

- Tik op het reactiepictogram onder het bericht
- Veeg naar links over de opmerking die u wilt melden
- Tik op het uitroepteken
- Tik op **Spam of Scam** of **Abusive Content**
- Selecteer een optie voor de reden waarom de opmerking beledigend is

## **Bijlage 4: Checklist veiligheidsbeleid voor werkgevers**

Werkgevers kunnen zelf nagaan of alle veiligheidsplannen en protocollen op orde zijn. De organisatie ACOS Alliance heeft een eenvoudig stappenplan opgesteld. PersVeilig heeft dit stappenplan als basis gebruikt voor deze checklist. Aan de hand van het stappenplan kunnen zwakke en sterke punten in het veiligheidsbeleid worden blootgelegd.

### **Heeft de nieuwsorganisatie een veiligheids- en crisismanagementbeleid?**

Het veiligheidsplan zoals hier door PersVeilig is opgesteld is voor alle nieuwsorganisaties. Zijn er lacunes voor de eigen organisatie en zo ja, hoe worden die ingevuld? Voor crisismanagement zie Hoofdstuk 5. Moeten er op bepaalde vlakken van dreiging speciale protocollen geschreven zijn. Is er beleid aangaande de verschillende dreigingen?

- Zo nee, waarom niet? (gebrek aan bewustzijn, niet beschouwd als een prioriteit of een behoefte, gebrek aan middelen)

Sommige nieuwsorganisaties hebben functionarissen aangesteld om zich met veiligheid bezig te houden, maar in de meeste gevallen ligt die verantwoordelijkheid (en soms ook uitvoering) bij hoofdredacties of andere leidinggevendenden. Is het te overwegen om iemand aan te stellen die zich primair met veiligheid bezighoudt? Is het te overwegen iemand van buiten de organisatie in te huren om beleid op te stellen en te bewaken?

- Zo ja, is dit beleid vastgelegd in een document? Wie heeft dit geschreven?

Sommige media werken op basis van een informeel beleid, dat niet meer is dan mondelinge afspraken. Het is van belang beleid vast te leggen en verantwoordelijkheden te kennen. In tijden van crisis moet helder zijn wie wat doet. In een crisis worden mondelinge afspraken vergeten. Bovendien is het naar werknemers belangrijk dat er is vastgelegd.

- Zijn deze documenten toegankelijk voor diegenen die het nodig hebben?
- Zijn alle betrokkenen op de hoogte van de inhoud van de documenten?

Bijeenkomsten om het veiligheidsbeleid toe te lichten voor alle betrokkenen inclusief de werknemers die hiermee te maken kunnen krijgen, is een aanbeveling. Werknemers zien dat het de werkgever ernst is; voor diegenen die moeten optreden tijdens een crisis zijn dit soort momenten een extra bewustwording.

- Worden het veiligheidsbeleid en bijgaande protocollen getest? Hoe vaak wordt dit gedaan? Veiligheidsbeleid is altijd ademend. Omstandigheden veranderen en veiligheidsbeleid verandert dus mee. Bouw evaluatiemomenten in om het beleid opnieuw tegen het licht te houden. Communiceer de wijzigingen naar betrokkenen. Verzamel feedback over het beleid. Werknemers in het veld kunnen betrokken raken bij zaken die niet in het beleid zijn vastgelegd.

### **Bestaan protocollen uit de volgende aspecten?**

- Vrouwelijke werknemers

Is er beleid vastgelegd om vrouwelijke werknemers te beschermen tegen seksuele intimidatie op de werkvloer? Hoe is de meldingsprocedure voor vrouwen? Is de werkomgeving dusdanig veilig dat vrouwelijke werknemers zich vrij voelen om incidenten te melden?

Praktische hulpmiddelen:

<http://womeninnews.org/resource/41>

<https://www.iwmmf.org/wp-content/uploads/2018/06/IWMMF-Global-Report.pdf>

<https://www.iwmmf.org/wp-content/uploads/2018/06/Violence-and-Harassment-against-Women-in-the-News-Media.pdf>

- Psychosociale hulp

Heeft de nieuwsorganisatie hier beleid op gemaakt? Is er een vangnet voor stress en trauma? Zie hoofdstuk 6.

Praktische hulpmiddelen:

<https://dartcenter.org/content/covering-trauma-impact-on-journalists>

<https://dartcenter.org/content/tragedies-journalists-6?section=all>

<https://dartcenter.org/topic/self-care-peer-support>

- Digitale beveiliging

Is er beleid om werknemers voor te bereiden aan de voorkant (preventie) en aan de achterkant (wat als er aanvallen komen?).

Praktische hulpmiddelen:

<https://securityplanner.org/#/>

<https://www.internews.org/resource/saferjournodigitalsecurityresourcesmediatrainers>

<https://www.internews.org/resource/speaksafe-media-workers-toolkit-safer-online-and-mobile-practices>

<https://safetag.org/>

<https://safeandsecure.film/digital-security>

<https://freedom.press/training/>

<https://rorypecktrust.org/resources/Digital-Security-Guide>

<https://cpj.org/tags/digital-safety-kit>

<https://onlineharassmentfieldmanual.pen.org/>

<https://rsf.org/en/online-survival-kit>

- Risicoanalyses

Worden er risicoanalyses gemaakt? Wie doet dit en waar liggen de verantwoordelijkheden? Hier gaat het niet alleen om risicoanalyses voor ingewikkelde reizen, maar ook op andere vlakken zoals (potentieel gewelddadige) demonstraties, aanslagen en rond publicaties over zeer gevoelige kwesties (georganiseerde misdaad, grote bedrijven, overheid, etc.). Door het opstellen van een risicoanalyse en de maatregelen om die risico's te verkleinen worden voor werkgever en werknemer duidelijk hoe te handelen.

Praktische hulpmiddelen:

<https://newssafety.org/safety/advisories/>

<https://cpj.org/safety-advisories/>

- Trainingen

Is er beleid op het vlak van trainingen: is het helder welke werknemers (veiligheids)trainingen moeten volgen? Is in de protocollen vastgelegd, dat werknemers die geen veiligheidstrainingen hebben gevolgd niet naar risicovolle gebieden afreizen? Is het trainingspakket dat er nu ligt afdoende? Is er voldoende oog voor de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van online dreiging? Is het voor werknemers duidelijk welke trainingen er aangeboden worden?

## Bijlage 5: Buitenland

De Nederlandse media sturen journalisten op pad naar risicovolle gebieden om verslag te doen over calamiteiten, rampen, conflicten of oorlogen. Daarnaast zijn medewerkers in landen waar aanslagen plaatsvinden of waar het risico op aanslagen bestaat. De risicovolle gebieden komen de laatste jaren steeds dichterbij: Europa is doelwit, maar ook Nederland vormt een risicogebied.

De risico's nemen tegelijkertijd toe omdat journalisten door (strijdende) partijen niet langer als onafhankelijke, onpartijdige, objectieve feitenbrengers worden beschouwd.

Werkgevers hebben de verantwoordelijkheid voor de uitzending van werkgemeenten naar risicovolle gebieden en daarmee voor hun veiligheid, gezondheid en welzijn. Preventie van schade door risico's en nazorg bij verwonding of overlijden horen daarbij.

### Risico

Werken onder verhoogd risico betekent dat er een verhoogde kans is op ernstig letsel of zelfs overlijden bij werken onder de volgende omstandigheden:

- Vijandige omstandigheden, wanneer een land, regio of bepaald gebied onderhevig is aan oorlog, opstand, burgerlijk oproer, terrorisme, extreme criminaliteit en wetteloosheid.
- Risicovolle activiteiten: het volgen of het filmen van strijdende of militante partijen, of confrontaties met terroristische of criminele groeperingen.
- Risicovolle omstandigheden: het volgen of het filmen van rellen, burgerlijk oproer, terroristische of gewelddadige incidenten zoals kapingen, gijzelingen of bezettingen; het verslaan van rampen of oorlogen met chemische, biologische of nucleaire gevolgen; het verslaan over natuurrampen zoals wervelstormen, overstromingen, aardbevingen, vulkaanuitbarstingen, of het uitbreken van ernstige ziekten of pandemieën.

### Samenwerking

Om de gezondheid en veiligheid van werknemers in risicogebieden zoveel mogelijk te waarborgen, is het van belang voor werkgevers met professionele instellingen samen te werken die hiermee veel praktijkervaring hebben opgedaan:

- Werknemers moeten getraind worden in *awareness* trainingen die nationaal (NVJ) en internationaal gegeven worden.
- Werknemers moeten medisch getraind worden: het kunnen toepassen van levensreddende handelingen. De werkgever regelt elk jaar een medische opfriscursus, omdat deze kennis snel verloren gaat.
- Werkgevers die vaak mensen naar risicogebieden sturen behoren samen te werken met veiligheidsbedrijven die in de hele wereld ingezet kunnen worden om werknemers uit benarde situaties te halen en/of medisch te evacueren.
- De werkgever zorgt voor professionele en gedegen nazorg na een zware reis. Psychologische hulp na afloop van gevaarlijke reizen is cruciaal om de geestelijke gezondheidszorg van de werknemer op langere termijn te waarborgen.
- De werkgever onderhoudt lijnen met het Ministerie van Defensie, ministerie van Buitenlandse Zaken en andere overheidsinstanties voor informatievoorziening.

### *Actiepunten werkgevers*

- De werkgever zorgt voor reisformulieren waarin het volgende wordt opgenomen: gegevens team inclusief lokale medewerkers, risicoanalyse, maatregelen om risico's te verkleinen, contactgegevens naasten, noodnummers en persoonlijke gegevens van de werknemers. Zie onder bijlagen bijlage reisformulier.
- Werknemers die niet getraind zijn worden niet naar crisis- of oorlogsgebieden gestuurd.
- Werkgevers behoren zich te laten adviseren bij de aanschaf van beschermende kleding, medicijnen, en geschikte apparatuur, toegespitst op de verwachte werkomstandigheden, en verzekert de tijdige aanschaf van beschermende kleding, medicatie en veilig transport.
- De werkgever draagt zorg voor alle noodzakelijke verzekeringen, inclusief verzekering tegen schade door biologische of chemische oorlogsvoering daar waar nodig.
- De werkgever spant zich tot het uiterste in om alle benodigde informatie te verzamelen die nodig is om de medewerker op zijn/haar reis voor te bereiden.
- De werkgever draagt verantwoordelijkheid voor de werkomstandigheden en voor de duur van de uitzending die tot een minimum moet worden beperkt.
- De werkgever draagt verantwoordelijkheid voor aanpassing van de risicoanalyse bij veranderde omstandigheden en de daaruit volgende consequenties voor de uitzending.
- De werkgever zorgt ervoor dat bij hoge risico reizen er iemand 24/7 bereikbaar is voor de werknemer die op reis is en dat die persoon ook weet wat er moet gebeuren als er iets aan de hand is.
- Werknemers nemen op vrijwillige basis deel aan uitzending naar risicogebieden of het werken onder risicovolle omstandigheden. Niemand is ertoe verplicht.
- De werkgever zorgt voor een Crisis Management Team dat getraind is om bepaalde crises het hoofd te kunnen bieden. Zie hoofdstuk 5.
- Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen vaste medewerkers en freelancers.
- De werkgever evalueert met de deelnemers van de reportagereis. Hier worden terugkijkend alle ervaringen, verwachtingen en resultaten besproken. Ook *lessons learned* voor een volgende reis naar crisis- of oorlogsgebied.

### *Actiepunten werknemers*

Om de veiligheid voor de werknemers te waarborgen legt de werkgever bepaalde gedragsregels op voor journalisten in risicogebieden. Veiligheid staat altijd voorop. Deze regels gelden ook voor freelancers (zonder opdrachtgever).

- De werknemer zorgt voor competent lokaal personeel, het beheer en gebruik van veiligheidskleding, medicatie en vervoer.
- Bij bewegingen door risicogebieden is er altijd contact met de contactpersoon op de redactie. Voor de reis begint wordt afgesproken hoe vaak dat contact er is.
- Freelancers zonder opdrachtgever zorgen ervoor dat zij een contactpersoon in Nederland hebben die van alles op de hoogte is. Die persoon moet ook weten wat er moet gebeuren als er iets aan de hand is.
- Er wordt niet via social media of anderszins via openbare bronnen gecommuniceerd over de reis, de reisplannen, vervoermiddelen, personen, etc.

- Er wordt zo veel mogelijk met de contactpersoon en zo weinig mogelijk in het land zelf gecommuniceerd. Verreweg de meeste ontvoeringen komen van binnenuit. Houd rekening met afluisteren van telefoons en satelliettelefoons. Houd mededelingen oppervlakkig.
- Het is journalisten verboden wapens te dragen of met journalisten op te trekken die bewapend zijn.
- Er wordt niet gewerkt onder valse identiteit of beroepsuitoefening en altijd met officiële vergunningen en accreditaties (daar waar nodig), tenzij anders afgesproken met de redactie.
- Regels zijn regels. Medewerkers houden zich aan lokale regelgeving en/of medische regelgeving in geval van rampen of pandemieën.
- Medewerkers dragen hun beschermende kleding bij zich tijdens verplaatsingen of reizen door het risicogebied.
- Wees mentaal en fysiek in orde. Zorg voor een zeer goede fysieke toestand. Gezondheid moet zeer goed zijn. Conditie optimaal.
- Gebruik de oren en ogen van je lokale medewerkers. Zij zijn volledig onderdeel van het team en kennen de taal, de cultuur, de straat.
- Ga nooit alleen op pad als in het gebied sprake is van vijandelijkheden, criminaliteit of gevaar door natuurrampen of de gevolgen daarvan.
- Neem geen onnodige risico's voor een verhaal; veiligheid gaat te allen tijde vóór het verhaal. Schat in of het risico dat genomen is aanvaardbaar is. Als je in teamverband werkt: spreek af dat als één van de teamleden vindt dat het risico te groot wordt de missie gestaakt wordt. In geval van twijfel altijd stoppen.
- Ga niet op reis zonder overleg met de contactpersoon (op de redactie).
- Vermijd open terrein of slecht beschermd terrein daar waar vuurgevechten plaatsvinden of het risico op vuurgevechten er is.
- Draag burgerkleding en vermijd kleding die strijdende partijen de indruk kunnen geven te maken te hebben met strijders i.p.v. journalisten.
- Wees een kameleon. Zorg ervoor dat je niet opvalt. Geen opvallende kleding. (Voor de stad: ga op in de massa. Buiten steden: let op kledingkleuren.) Draag eventueel lokale kleding.
- Vermijd routine. Routine is de grootste moordenaar. Verlaat op steeds andere tijden het hotel, neem verschillende routes, wijk af van de tijden dat je afspraken hebt gemaakt. Wees onvoorspelbaar.
- Vraag advies aan lokale autoriteiten, NGO's of burgers over mogelijke gevaren in het gebied bij reizen.
- Beschik over voldoende cash geld voor onvoorziene omstandigheden of afkoop van vrije doorgang. Zorg voor voldoende sigaretten en eventueel andere items i.v.m. wegblokkades.
- Spreek af wie het woord voert in geval van aanhouding. Spreek – als er sprake is van een team - af wat het verhaal is. Zorg ervoor dat je evt. milities e.d. kunt onderscheiden. Zorg dat je niets bij je hebt (papieren, foto's, laptopdocumenten) die je verhaal ondermijnen.
- Check vóór elke rit de auto. Zorg ervoor dat er niets in ligt wat tot problemen kan leiden (lectuur zoals porno, alcohol, drugs, wapens, etc.).
- Zorg dat (satelliet)telefoons te allen tijde opgeladen zijn en dat je de beschikking hebt over noodnummers of nummers van hulpdiensten, autoriteiten en de contactpersoon. Leer belangrijkste nummers uit je hoofd.



- Zorg dat je op de hoogte bent van wapens in het gebied en hun reikwijdte om gevaren op tijd in te kunnen schatten en geschikte dekking te kunnen zoeken.
- Verwijder je niet onnodig van de weg i.v.m. gevaar van landmijnen of berrmbommen. Vermijd 'dead grounds' (waar niemand is en waar niemand gereden heeft).
- Vermijd 'choke points' in het verkeer (daar waar je niet wegkomt, het te druk is, te smal is, etc.).
- Ga nooit als eerste de weg op i.v.m. gevaar van berrmbommen. Wacht tot anderen de weg die dag al gereden hebben.
- Raak geen gebruikt wapentuig aan i.v.m. ontploffingsgevaar. (zogenheten uxo's (unexploded ordnance), maar ook patronen, etc.)
- Kies een hotel dat bekend staat als veilig. Bij voorkeur een hotel waar meer journalisten verblijven, tenzij dat hotel een doelwit is.
- Ken de vluchtwegen in het hotel. Slaap nooit onder het raam i.v.m. ontploffingsgevaar.
- Begeef je niet in een gebied waar ziekte of besmettingsgevaar heerst en vermijd contact met mensen die een besmettelijke ziekte kunnen overbrengen.
- Ken je rechten, internationaal en lokaal; ken het oorlogsrecht.
- Zorg ervoor dat er niets op je laptop of telefoon staat wat problemen kan opleveren (foto's met strijdende partijen, foto's van wapens, documenten, etc.)

### **Risicoanalyse**

Uitzending vindt alleen dan plaats nadat een gedegen risicoanalyse is gemaakt en er maatregelen zijn afgesproken tussen werkgever en werknemer over te nemen maatregelen om de risico's te verkleinen.

De analyse wordt gemaakt op basis van zoveel mogelijk lokale bronnen en overheden, ministerie van defensie, ministerie van buitenlandse zaken, NGO's, nieuwsagentschappen, collega-journalisten, reisorganisaties en elke andere beschikbare en betrouwbare informatiebron.

### **Preventieve medische zorg**

Ziekten die in rampgebieden vaak als eerste uitbreken zijn maagdarminfecties., waaronder buiktyfus en cholera. Verder kunnen reeds bestaande problemen als gele koorts, malaria en dengue fever ('knokkelkoorts') zich snel uitbreiden door de combinatie van gebrekkige hygiëne en slechte medische faciliteiten. Verder zijn complicaties mogelijk van reeds vóór het afreizen bestaande (chronische) ziekten. De werkgever zorgt ervoor dat medewerkers zich laten vaccineren daar waar nodig.

#### *Preventief vaccineren*

- Gele koorts (geldigheid 10 jaar, inwerktijd 10 dagen, in aantal landen verplicht)
- DTP (geldigheid 10 jaar)
- Buiktyfus (geldigheid 3 jaar, inwerktijd circa 1-2 weken)
- Hepatitis A en eventueel -B (volledig schema 6 maanden, geldigheid 15 jaar). Hepatitis B kan nodig zijn bij cumulatief verblijf over een aantal jaren van meer dan 3 maanden in risicogebieden.

Op het moment van afreizen (afhankelijk van te bezoeken land(en) en risico):

- Aanvullende vaccinaties
- Choleraverklaring
- Malariaprofylaxe
- Muggenwerende middelen
- Antibiotica profylaxe of als pocket-treatment
- Preventiemateriaal (spuiten, naalden, waterzuivering, etc.)
- Medische kits: zo praktisch en klein mogelijk

### **Rol Buitenlandse Zaken**

Sommige media en ook freelancers leunen sterk op het ministerie van buitenlandse zaken als het gaat om het oplossen van problemen in het buitenland. Toch is het goed je te realiseren dat de rol van Buitenlandse Zaken beperkt is. Uitgangspunt voor het ministerie is dat zoveel mogelijk achter de schermen plaatsvindt. Het ministerie is graag op de hoogte van reizen van journalisten. De handelingsnelheid kan dan omhoog als er een crisis is. Maar journalisten en hun werkgevers willen – zeker in zeer hoge risicogebieden – hun reisplannen niet delen met derden.

#### *Wat doet het ministerie wel en niet*

- Het ministerie kan politieke druk uitoefenen; signalen afgeven. Het kan partijen bij elkaar brengen die tijdens een crisis kunnen helpen. Het kan contacten aanboren. In feite kan het ministerie dus werken als een netwerkorganisatie.
- Het ministerie (en daarmee dus de Nederlandse overheid) kan geen mensen ontzetten. Reddingsoperaties zullen dus niet plaatsvinden.
- Het ministerie kan contact onderhouden met de familie. Het ministerie zal geen contact onderhouden met de werkgever. Mensen in consulaire dienst vinden het sowieso lastig om met media contact te hebben uit angst voor fouten. Als de familie zegt dat de werkgever de gesprekspartner is voor Buitenlandse Zaken dan wordt het anders. Het ministerie kan verwijzen naar Slachtofferhulp.
- Nederland vindt in geval van ontvoering dat de regering van het land waar de ontvoering plaatsvindt zelf verantwoordelijk is. Dat land moet partijen identificeren die iets kunnen doen. Er wordt door Buitenlandse Zaken gesproken noch onderhandeld met de ontvoerders. Het gaat om het land waar het gebeurd is. Dat land moet handelen.
- Het ministerie wil niet van de werkgever horen wat die zelf oppakt. Stappen die gezet worden in bijvoorbeeld een ontvoeringszaak door het Crisis Management Team van de werkgever gaat zonder overleg met en zonder medewerking van het ministerie. Het Crisis Management Team werkt in deze zelfstandig.

## Bijlage 6: Reisformulier

Hier is een voorbeeld van hoe een reisformulier er uit zou kunnen zien. Aan te passen naar behoefte van de betreffende nieuwsorganisatie.

### Formulier reizen naar risicovolle gebieden

---

Land van bestemming:

Datum van/tot:

Eventuele update tijdens de reis:

---

Naam plus telefoonnummer teamleden

Verslaggever / Correspondent:

Camerman:

Stringer / fixer:

Chauffeur:

Contactpersoon redactie:

Producer:

Andere telefoonnummers (satelliettelefoon, etc.)

#### **Noodnummer verzekering:**

Andere noodnummers:

NVJ 24/7: +31 6 51 52 95 62

Buitenlandse Zaken 24/7: +31 247 247 247

Internationale Rode Kruis 24/7: +41 79 217 32 85

---

Doel van de reis / verhalen die gemaakt worden:

---

**Dreigings- / Risicoanalyse**

**Te nemen maatregelen om risico's te minimaliseren**

**Evacuatieplan**

**Situatie ter plekke**

Recente incidenten / ontwikkelingen:

**Personalia teamleden**

Functie:

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

Lokaal nummer:

Nummer satelliettelefoon:

Burgerservicenummer:

Paspoortnummer:

Rijbewijsnummer:

Bloedgroep:

Medicijngebruik: ja / nee. Zo ja, welke:

Veiligheidsstraining afgerond: ja / nee

Aangemeld bij Kompas, BuZa: ja / nee

Contactpersoon familie:

Verwantschap:

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

Contactpersoon familie 2:

Verwantschap:

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

Lichaamskenmerken:

Lengte:

Gewicht:

Bouw:

Haarkleur:

Haarstijl:

Kleur ogen:

Bijzondere kenmerken (tatoeages, littekens, etc.):

---

Functie:

Naam:

Adres:  
Telefoonnummer:  
Lokaal nummer:  
Nummer satelliettelefoon:  
Burgerservicenummer:  
Paspoortnummer:  
Rijbewijsnummer:  
Bloedgroep:  
Medicijngebruik: ja / nee. Zo ja, welke:  
Veiligheidstraining afgerond: ja / nee  
Aangemeld bij Kompas, BuZa: ja / nee

Contactpersoon familie:  
Verwantschap:  
Naam:  
Adres:  
Telefoonnummer:

Contactpersoon familie 2:  
Verwantschap:  
Naam:  
Adres:  
Telefoonnummer:

Lichaamskenmerken:  
Lengte:  
Gewicht:  
Bouw:  
Haarkleur:  
Haarstijl:  
Kleur ogen:  
Bijzondere kenmerken (tatoeages, littekens, etc.):

---

### **Lokaal personeel**

Stringer:  
Naam:  
Adres:  
Telefoonnummer:  
Overige informatie:

Chauffeur:  
Naam:  
Adres:  
Telefoonnummer:  
Overige informatie:

Overige lokale medewerkers:

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

Overige informatie:

Overige lokale medewerkers:

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

Overige informatie:

**Reisschema (kopieën tickets bijvoegen)**

Heenreis van / naar:

Datum:

Vluchtnummer:

Ticketnummer:

Terugreis van/naar:

Datum:

Vluchtnummer:

Ticketnummer

Tickets op plaats van bestemming:

Van / naar:

Datum:

Vluchtnummer:

Ticketnummer:

Van / naar:

Datum:

Vluchtnummer:

Ticketnummer:

**Hotels (kopieën bevestiging bijvoegen)**

Naam:

Adres:

Telefoonnummer:

Naam hotel 2:

Adres:

Telefoonnummer:

Naam hotel 3:

Adres:

Telefoonnummer:

**Verdere voorbereiding (kopieën alle documenten bijvoegen)**

Visa nodig: ja / nee

Vaccinaties nodig: ja / nee

Medische verklaring nodig: ja / nee

Noodnummers regelen en aparte kopie aan verslaggever/correspondent/cameraman geven

Aanbevelingsbrief opdrachtgever/werkgever regelen  
Eerste Hulp kit op orde  
Reisdocumenten kopiëren: paspoort, rijbewijs, ziektekostenpas  
Polisnummer(s) verzekeringen:  
Debriefing regelen. Datum:

**Communicatie tijdens de reis met contactpersoon redactie**

Frequentie communicatie:  
Middelen communicatie:

**Relevante telefoonnummers**

Nederlandse ambassade:  
Adres:  
Telefoonnummer:

Nederlands consulaat:  
Adres:  
Telefoonnummer:

Westerse ambassades indien NL niet beschikbaar:  
Land:  
Adres;  
Telefoonnummer:  
Land 2:  
Adres:  
Telefoonnummer:

NGO's en andere van belang zijnde organisaties in het gebied  
Naam:  
Adres:  
Telefoonnummer:

Naam NGO2:  
Adres:  
Telefoonnummer:

Naam NGO 3:  
Adres:  
Telefoonnummer:

Ziekenhuizen / medische voorzieningen in het gebied  
Naam:  
Adres:  
Telefoonnummer:  
Naam 2:  
Adres:  
Telefoonnummer:  
Naam 3:  
Adres:



Telefoonnummer:

Overige noodnummers in het gebied

Naam:

Positie:

Adres:

Telefoonnummer:

Naam 2:

Positie:

Adres:

Telefoonnummer:

Naam 3:

Positie:

Adres:

Telefoonnummer:

## Bijlage 7: Crisis Management Team

De werkgever zorgt ervoor dat er een Crisis Management Team is, dat getraind is om crises het hoofd te bieden.

Iedere crisis is uniek. Door de aard, de specifieke omstandigheden en de plaats waar de crisis zich afspeelt. Niet ieder probleem is per definitie ook een crisis, maar kan dat natuurlijk wel worden.

We spreken in ieder geval van een crisis als:

- Eén of meerdere werknemers ontvoerd of gearresteerd zijn;
- Eén of meerdere werknemers gewond zijn geraakt of ernstig ziek zijn geworden en niet de juiste medische zorg krijgen;
- Eén of meerdere werknemers om het leven zijn gekomen;
- Eén of meerdere werknemers getroffen worden door een (natuur-) ramp en geïsoleerd raken;
- Eén of meerdere werknemers door pech immobiel raken en dat levensbedreigend kan zijn;
- Het contact met één of meerdere werknemers verloren is gegaan (afhankelijk van het gebied; voor aanvang van de reis een tijd afspreken op welk moment er sprake is van een crisis).

In geval van een crisis komt het Crisis Management Team bij elkaar en probeert de ontstane problemen op te lossen.

Voor werknemers is het van belang op de hoogte te zijn van het bestaan van dit team. De werknemer doet namelijk zijn of haar werk in het vertrouwen dat de werkgever professioneel zal opereren op het moment dat het voor de werknemer fout gaat.

De werkgever heeft een zorgplicht voor de naasten vanaf het moment dat de crisis begint. In het geval van ontvoering/gijzeling/arrestatie/verwonding of enige andere calamiteit is het van belang voor de werknemers om dit te weten. Dat betekent dat de betrokkene, die in een zeer complexe en ongewenste situatie terecht is gekomen, zich geen zorgen hoeft te maken over de situatie van de naasten. Onder de zorgplicht wordt onder meer verstaan het op de hoogte houden van ontwikkelingen, het bieden van (psychische) hulp en het doorbetalen van het salaris of vergoeding (met de eventuele partner wordt bij een mogelijk langdurige afwezigheid (ontvoering) afgesproken op welke rekening dit salaris betaald moet worden).